

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

85. An in præcepto non addendi, vel minuendi aliquid ex Officio Canonico detur parvitas materiae? Et an propter talem additionem, & preces mistas tamen quis satisfaciat præcepto recitandi? Ex part. 5. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

cursus resolutio inisset. Posito illo fundamento, cætera necessario sequuntur, qui transglucire consequentias illas non velit, oportet, ut aliis fundamentis inisset. Sed quibus? nulla habent, sed tantum dicunt, sic videri. Dignetur Diana dare alia meliora fundamenta, & illa statim admittet Caramuël, & ad mentem ipsius dialecticabitur: quod si nemo hucusque præter Caramuëlem, fundamentaliter hanc questionem decidit, videretur debere eius studio, & ingenio gratias agi, eiusque doctrinam aduersaria præponi: aliud enim est dicere, ut patet, sic videtur, & aliud omnino, sic probatur: quoniam opinio, quæ ratione caret, & solo timore subsistit, etsi omnium sit, relinqui debet inuenta ratione in contrarium. Hucusque Caramuël.

3. Itaque ipse firmat, quod totum morale non habet nisi octo partes, quia omnium philosophorum decreto octo gradus componunt totum calorem, nec vilius vniquam agnouit nonum, aut decimum, &c. & concludit, quod pars minor octava sit pars partis, atque adeo parua materia, & secundum hanc regulam in pluribus casibus decernit de paruitate materiae.

Sed hanc doctrinam nominatim contra Caramuëlem late impugnatur Pater Pasqualis in *quest. Canon. Cent. 1. q. 29. per totam*, ubi sic ait.

4. Si hæc regula admittenda esset, sequerentur infinita absurda in materia morali; & primo quando Philosophi diuidunt totum in octo partes, seu gradus loquuntur solum de toto intensiois, & quatenus est effectus naturalis agentis, quia nimirum considerando totam illam intensioem, quam naturale agens potest in qualitate producere, diuidunt in octo gradus, & sumunt octauum gradum pro illo summo, quod potest producere naturale. Neque tamen hinc sequitur, quod intensio non possit absolute excedere octauum gradum, nam secundum illos, qui ponunt gradus homogeneos, poterunt duæ qualitates, ut octo poni in eodem subiecto, & tunc intensio diuidetur plusquam in octo partes: gratia, & charitas potest crescere vltra octauum gradum, quia potest semper augeri, ut augebatur in Beata Virgine, & aliis Sanctis, præsertim in confirmatis in gratia, qui quotidie eliciebant actus intensissimos, & consequenter merebantur notabile augmentum gratiæ, & charitatis. In aliis autem totis admittunt communiter plures quam octo partes, ut constat in toto quantitatiuo, ut in numero, tempore, & in quantitate continua.

5. Deinde nec rectè applicat doctrinam de solis octo gradibus in intensioe assignatis pro assignanda paruitate materiæ in toto morali, quia totum morale imitatur totum quantitatiuum, non verò totum intensiuum. Paruitas enim materiæ non habet locum nisi in iis, quæ diuidi possunt quoad materiam, circa quam actus versatur, atque adeo quæ se habent quantitatiuo modo. In toto autem quantitatiuo partes non sunt determinatæ quoad numerum, sed possunt semper multiplicari secundum varias diuisiones, & ideo aliunde mensuranda est paruitas materiæ, & non ex eo quod sit minor octava parte; & si in aliquibus contingit quod pars minor octava sit paruitas materiæ, est per accidens, & aliunde hoc habet, & non ex eo, quod sit quid minus octava parte.

6. Absurda autem, quæ sequuntur ex hac doctrina infinita sunt. Si quis furaretur mille aureos alicui, sumptos ex massa decem millium, non peccaret mortaliter, quia furaretur aliquid minus octava parte, atque adeo in paruitate materiæ. Si quis ex voto deberet decies ieiunare, si nouies tantum ieiunaret, non peccaret mortaliter, quia omitteret paruitatem materiæ promissæ, nam omitteret aliquid

minus octava parte. Si quis in die ieiunij potens comedere octo libras carnis, comederet vndecim vncias, non peccaret mortaliter, quia comederet in paruitate materiæ. Si quis ingrederetur claustrum Monialium minus octava parte spatij totius Monasterij, ingressus esset cum paruitate materiæ; atque adeo non peccaret mortaliter. Si quis abscindat digitum alteri, non peccabit mortaliter, quia lædet in membro, quod est minus octava parte corporis, & pars partis, atque adeo paruitas materiæ, & eodem pacto, si inductio fiat per cætera semper multiplicabuntur absurda.

7. Et hæc omnia docet Pasqualis aduersus regulam Caramuëlis. Et licet hanc Caramuëlis sententiam, me citato, adducat Martinus de San Joseph in *mon. Confess. tom. 1. l. 2. tract. de oratione n. 5.* tamen non audeat illam approbare: sed iudicium relinquit viris doctis.

8. Nostram verò sententiam circa paruitatem materiæ quoad præceptum Horarum Canoniarum etiam tenet, me citato nouissime Hermannus Bufenbaum in *medulla Theologiae moralis l. 4. cap. 2. dub. 2. artic. 2. n. 2.* & me citato, Roccaful. in *praxi Theologiae moralis tom. 1. part. 2. l. 3. de oratione vocali c. 11. num. 266. & alij.*

RESOL. LXXXIV.

An dubitans aliquem Psalmum, vel Horam omnino se tenetur repetere? Ex part. 4. tractat. 3. Ref. 68.

§. 1. **N**egatiuè respondeo, si probabilem coniecturam habet se dixisse, ut ipse quia propositum attendendi habuit, & horas se incepisse meminuit, & librum tenuisse. Imò si iste timidior sit conscientia, male faciat repetendo, aperit enim ianuam serupulis, & ideo Confessarius ei iniungat ut non repetat, sed reliquum officium profectur. Ita Homobonus in *consult. cas. conscient. vol. 2. part. 5. respons. 210.*

RESOL. LXXXV.

An in præcepto non addendi, vel minuendi aliquid ex officio Canonico deus paruitas materiæ? Et an propter talem additionem, & preces missas, tamen quis satisfaciat præcepto recitandi? Ex p. 5. tit. 5. Ref. 64.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondeo cum Castro Palao. *tom. 2. tract. 7. disput. 2. punct. 2. num. 15.* ubi docet, peccare venialiter aliquem, addendo, vel diminuendo minimum, tanquam partem Diuini officij. Notat tamen ipse Suarez *lib. 4. de Horis Canon. c. 15. n. 15.* & aliis peccatum esse mortale, vel minimum addere, vel diminuere animo ut in perpetuum sic duraret, quia licet respectu Diuini officij illa sit minima pars, leuis additio, vel diminutio, non est tamen leue, sed graue illam minimam partem ritui Ecclesiæ quasi perpetuo addere, vel diminuere, tum ob usurpatam iurisdictionem, tum ob introductionem noui ritus & cultus; sed contrarium docet Bonacina *de Horis Canon. disp. 1. q. 3. part. 1. n. 21.* agnoscens in tali casu solam culpam venialem.

2. Non desinam tamen hic pro curiosis adnotare quoad preces, propter talem additionem, te fatisciturum tamen præcepto recitandi, quia totum quod præcipitur recitas, etsi aliis precibus mixtum. Nec valet dicere quod illa mixtio facit, ut non sit eadem

eadem formula officij, sed alia; sed quis tenetur recitare iuxta formulam in Breuiario præscriptam, ergo. Nam respondeo, moraliter loquendo, non esse aliam formam, quia quis non censetur illa addere, vt partem diuini Officij, sed quasi per accidens, & ita tenet Palaus ubi supra num. 16.

RESOL. LXXXVI.

Sapienter coactus sum respondere ad istam dubitationem An quis impleat præceptum recitandi Horas Canonicas, si in Officio Ferie recitet Officium alicuius Sancti, vel alterius Ferie? Ex p. 2. tit. 12. Ref. 3.

Das extare in hac re contrarias sententias, diuini. Negatiuum sequuntur Vasquez Opus de beneficiis, cap. 4. §. 1. dub. n. 60. Reginaldus tom. 1. lib. 18. cap. 16. num. 172. Suarez de relig. tom. 2. lib. 4. cap. 1. n. 1. Fernandez in exam. Theol. p. 1. cap. 1. §. 1. Fabrus de Sacram. Ordinis, dist. 24. q. 1. disp. 1. n. 46. Homobonus de exam. Eccles. p. 1. tr. 4. cap. 5. §. 4. Gaauanus comment. in Rubr. Missal tom. 2. sect. 1. cap. 1. tit. 2. num. 1. Onuphrius Opus de mutat. officij, Naauarus de orat. cap. 19. m. 2. Iacobus de Grassis dec. 1. lib. 2. cap. 5. n. 10. Philarchus tom. 1. p. 1. lib. 1. c. 1. §. 1. Rodriguez tom. 1. quæst. 42. art. 8. Bellarminus tom. 1. lib. 1. contr. 9. cap. 18. Toletus lib. 2. c. 23. Ledefina in sum. part. 1. tr. 9. c. 4. concl. 12. fol. milii 515. Ragucius de officio Canonicorum in choro, quæst. 17. num. 2. Squilance de oblig. Cleric. p. 1. dub. 26. num. 50. Tabiena verb. Horas, quæst. 10. & Molf. ius id sum. tom. 1. tract. 5. cap. 2. num. 50. Naldus in sum. verb. diuin. Officium, §. 16. Fillicius tom. 2. tract. 2. cap. 8. num. 180. Summa Corona p. 1. cap. 1. §. 10. Nam Pius V. præcipit, Officium dici iuxta formam ab ipso præscriptam: sed ad formam illam pertinet distributio Officij ad tempora, festiuitates, seu solemnitates, & dies, ergo tota illa forma de se sub præcepto cadit. Ergo, qui illam voluntarie omittit, peccat mortaliter, neque adimpler præceptum.

2. Limitant hanc opinionem Suarez, Reginaldus, & alij ubi supra, quando Officij mutatio non fiet ex contemptu, & esset æquiualens in quantitate, vel serē, nec animo eam sepe pro libito faciendi: tunc enim, inquit, non esset peccatum mortale: sic etiam mutaretur Officium ex inaduertentia etiam culpabiliter. Requiritur tamen in hoc casu aliqua compensatio, si Officium omisum esset maius notabiliter, vt si in Dominicæ Officio, dicerent Officium alicuius Sancti: quia adimerentur ex nocturnis Dominicæ saltem nouem Psalmi, ne emittatur tanta pars Officij. Nam ita ex doctrina Raphaelis de la Torre 2. 2. tom. 1. de Horis Canonicis, contr. 9. num. 6. mutatio forme redundaret in notabilem mutationem substantiæ Officij.

3. Sed hæc limitationes mihi parum placent: nam, vt bene notat Vegha in sum. part. 1. cap. 128. cas. 17. si non potest quis mutare Officium frequenter sine reatu peccati mortalis, nec erit licitum hoc facere vno, vel altero die: nam pro quolibet die est præceptum distinctum, & Officium cuiuslibet diei onus illius est; quod in aliud non transiit. Sicuti adest præceptum quod vno die ieiunare omittit, peccat mortaliter. Illud etiam, quod addit Suarez de leuitate materiæ, non bene cadit in proposito: nam, licet mutans Officium, recitet æquiualens in quantitate, non recitat id, quod debet; sed aliud diuersum Officium: & sic non satisfacit, perinde ac si non recitaret, sicut qui ex præcepto tenetur ieiunare, aut audire Missam, vel quid aliud facere; non satisfacit, si id commutet in aliud

Tom. III.

æquale, aut etiam maius euidenter: quia non facit rem præceptam.

4. Dicendum est igitur absolute, mutationem Officij, etiam dedita opera, non esse peccatum mortale, vt in loco Officij de feria dicatur de aliquo Sancto, &c. Tuetur hanc sententiam, Caietanus verb. Hora, c. 2. Layman lib. 4. tr. 1. c. 5. n. 4. Zerola in praxi Episc. part. 1. verb. Hora Canonica, num. 6. Lessius de iust. lib. 2. cap. 37. dub. 12. n. 77. Valentia tom. 3. disput. 6. quæst. 2. punct. 10. Vegha in sum. tom. 1. cap. 128. cas. 17. Binsfeldius in Enchir. Theol. p. 4. cap. 9. concl. 7. Syll. verb. Hora, n. 15. Sotus lib. 10. q. 1. art. 4. Medina in sum. lib. 1. cap. 14. §. 11. Molina de oratione, quæst. 19. diff. 10. Armilla verb. Hora Canonica, n. 7. Ioannes Azorius p. 1. lib. 20. c. 10. q. 2. & nouissimè Rodriguez in sum. tom. 3. cap. 195. n. 3. Et hanc sententiam probabilem etiam putat nouissimè Billuc. tom. 2. tr. 2. cap. 7. n. 27. Si queris rationem, hæc erit: nam substantia præcepti recitandi diuinum Officium est, vt septem Horæ Canonice persoluantur: sed quod Officium sit de feria, vel de Sancto, pertinet ad modum accidentalem: ergo per talem mutationem non violatur substantia præcepti; sed modus, ritus, & cæremonia, quæ quidem non est transgressio sufficiens ad peccatum mortale, quidquid asserant DD. contraria sententiæ. Ideo si quis sine causa hanc mutationem faceret, ex quadam acedia animi, vt facilius, & breuius Officium expediret, puto solum peccare venialiter; & si beneficium habet, non teneri ad restitutionem fructuum. Salua semper, &c.

RESOL. LXXXVII.

An si quis dicat Officium Resurrectionis loco alterius Officij, satisfaciat præcepto? Ex part. 7. tract. 11. & Mit. 2. Ref. 7.

Suppono esse opinionem probabilem vt si quis v. g. dicat Officium alicuius Sancti loco ferie quod satisfaciat præcepto, nam officium pro officio valet ex rationibus à me adductis in p. l. tract. 12. resol. 3. Sed difficultas est de officio particulari Resurrectionis Domini, & affirmatiuam sententiam videtur docere Caramuel in Regul. Diu. Beneficij, dist. 109. n. 1387. vbi sic ait: Queritur an liceat officium mutare, id est, vtrum quando legi debet officium de Dominica, possit aliquis legere de Sancto, Feria, aut è conuerso. Respondeo, quod licet quispiam debita opera querat officium totius Breuiarij breuissimum, & semper illud recitet, illum adimplere præceptum quoad substantiam, & deficere quoad modum, ac proinde peccare venialiter, non mortaliter. Ita Caramuel, qui cum dicat satisfacere præcepto, qui dedita opera querit officium totius Breuiarij breuissimum; officium Resurrectionis videtur designare; quod magis explicat infra disputat. 106. num. 1438. vbi obseruat Patrem Suarez ferè omnibus diebus studuisse octodecim horis, & cum dubitaret an sex residuis horis potuerit dormire, & Horas recitare: Respondet fortè singulis diebus legebat officium de Resurrectione, quod viti occupatissimi laudabiliter faciunt. Ita ille.

2. Sed ego in praxi difficulter considerem vt quis possit mutare officium alicuius Sancti vel ferie in officium Paschale; nam in tali mutatione variatur notabiliter modus recitandi officium Diuinum, neque moraliter vt in alijs officijs redditur æquipollens: Adde quod in tali officij mutatione videtur quis derogare intentioni, & institutioni Ecclesiasticæ quæ specialissima ratione mouetur ad tale breue officium recitan

R r 2 recitan

Que nunc est Res. recedens, & signanter in Ref. seq. & supra in Ref. 66. §. Idem quæst. 28. & vide doctrinam altarū Ref. uot. primæ Ref. prætæritæ, & etiam annot. teritiæ dictæ Ref.